ez utóbbihoz, és ezt Miszlay István az ötesztendős itteni rutin jóértelmű gyümölcsöztetésével alkotó módon adta hozzá a darabhoz.

A borissza, hiszékeny és élveteg Apaffyt Iványi József kelti életre. A szerző hatalmas szerepanyagot adresszál a fejedelemnek, Iványi a komikum lélektani elemeinek hangsúlyozásával, kitűnő mozgásbeli megfigyelésekkel sokszínű jellemet formál, olykor kivételesen bravúros színészi pillanatokat teremt. Az ál-Zrínyi, a „fejedelmi vendég" Fülöp Zsigmond. A kissé egyoldalúra és nem mindig következetesre sikerült figurából többet nem hozhat ki, szép színpadi beszédével marad elsősorban emlékezetes a nézők számára. Remekel Suka Sándor Bocskor Bódi, az ál-Zrínyi furfangos, nagyurak közt sem ijedős szolgájának szerepében, arányérzéke és szarkasztikus komédiázó kedve nélkül szinte el sem képzelhető ez az előadás. A vígjátéki stílus és hangulat kitűnő megtestesítői Tyll Attila (Teleki), Horkay János (Naláczy), Gelley Kornél (Reverend abbé, a hamisan kenetteljes francia diplomata) és Tolnai Miklós, a fejedelem inasának életteli, vidám-megértő alakítója. Szoboszlay Sándor a gyanakvó Bethlen Miklós arcélét egyszerűen, világosan formálta ki, tetszett a fejedelemasszony kemény karakterű szerepében Stefanik Irén, Petényi Ilona, a szép Kamuthiné alakítója inkább külsődleges eszközökkel oldotta meg vázlatos szerepét. A díszletek Csányi Árpád tervei szerint készültek, megfelelően kihasználta a várszínpad lehetőségeit, melyek ezúttal korlátokat is felsorakoztattak számára, nagyvonalú megoldásai azonban feledtették ezeket. Végül szólni kell a fiatal jelmeztervezőről, Vágvölgyi Ilonáról, aki mind több előadás jelmezeinek érdekes és értő megtervezésével hívja fel magára a figyelmet.

SASS ERVIN

AZ ÚJVIDÉKI SZERB NÉPSZÍNHÁZ VENDÉGJÁTÉKA

A múlt évad végén, már a kora nyári melegben látogatott el hazánkba az újvidéki Szerb Népszínház együttese. A színház, mely Budapesten, Pécsett és Mohácson vendégszerepelt, három mai szerb színművet mutatott be a magyar közönségnek; s ez a tény már önmagában is programot jelez: a legrégibb szerb színház — több mint százéves múlt áll mögötte — elsősorban a legfrissebb hazai drámairodalom ápolásán fáradozik. A három bemutatott mű mégis három külön színt, három különböző aspektust jelentett, s így a darabok egymást erősítették, bár közel sem mozogtak ugyanazon a szinten.

Dramaturgiai-drámatechnikai szempontból kétségkívül Dode Lebović *Viktóriá*-ja volt a legértékesebb. Lebović a magyar olvasó számára sem ismeretlen, a mai szerb drámairodalom jelentős alakja, aki műveiben elsősorban a fasiszta lágerek „utóéletének" erkölcsi kérdéseit veti fel. A *Viktória* a haláltáborok foglyairól szóló trilógiájának befejező része (a második *Halleluja!* címmel a *Mai szerb és horvát drámák* kötetben jelent meg magyarul). A dráma cselekménye két szálon fut: egyrészt Ludwig Klauss Pendelt, akinek vezetésével 1943 karácsonyán az őrök több mint száz internált nőt legyilkoltak, húsz évvel a győzelem után felelősségre vonja a bíróság, másrészt az emlékmúzeummá alakított egykori gyűjtőtáborban a megidézett tanúk megelevenítik a múltat. S míg a fiatal emberekből álló bíróság fölmenti Pendelt, a tények, a szinte kézzelfogható példák egyértelműen beszélnek bűnösségéről. Lebović komor hangvételű drámáját másnap este Erih Koš groteszk parabólája követte. *A nagy Mak*-ban az író a végtelennek tűnő „szappanbuborék illúziók" társadalmi-lélektani eredőit kutatja annak a félig valóságos, félig fiktív tömeghisztériának az ürügyén, mely az Adriai-tengeren feltűnt óriásbálna nyomában támad. Rade Despić, a tipikus kishivatalnok hiába lázad a fejét vesztett „többiek" ellen, csak sznob különcködését tudja szembeállítani velük. „Jutalma" csupán az, hogy mikor már mindenkiből kihalt a lelkesedés lángja, és a kitömött bálna el is rohadt, ő még mindig az események hatása alatt van. És ha Erih Koš drámáján erősen érződik az — eredeti — regény szerkesztési technikája, dramaturgiailag még nehézkesebb Zoran Petrović *Sakule falu, méghozzá Bánátban* című „szerelmi vallomása" egy bánáti falu életéről. Dunković, a rendező lényegileg a festő Petrović szubjektív telítésű naplóját vitte színre, amiből sok mindent megtudhatunk általában a bánáti falu életéről, népszokásokról, a népben élő indulatokról, de az igazi drámával ezen az estén adós marad a színház.

A Szerb Népszínházat az esztétikai sokoldalúság mellett a tartalom, a világról való közölnivaló szempontjából az a következetes és határozott program jellemzi, hogy a mai Jugoszlávia társadalmilag ható kérdéseit világítsa meg. S mégis, még

a Lebović-dráma előadása után is hiányérzetünk maradt. Bár mindhárom este alkotó színházi munkát éreztünk a színpadi realizációkban, mindhárom este rendezői programként rajzolódott elénk a műsorfüzet bevezetőjében is kifejtett koncepció az irodalmi szöveg alapvető szerepéről és ugyanakkori alárendeltségéről, ami a látvány, a játék, a szűkebb értelemben vett színházi tevékenység és az író szöveg viszonyát meghatározza; mégsem éreztük elég egyértelműnek e koncepció megvalósulását. A meghúzott kontúrok időnként elmosódtak, a színek elhalványodtak; s a nézőnek az az érzése is támadhatott, hogy e színház alkotói nem gondolták *végig* azt, amit elgondoltak. Mint színházi alkotás — mint *spektákulum* — a legelevenebb, legfrissebb kétségkívül *A nagy Mak* volt Dejan Mijač rendezésében.

De minden kritikai észrevételünk ellenére örömmel láttuk magyar színpadjainkon a szerb együttest; sok tekintetben rokon és sok tekintetben más ez a szomszédságunkban működő színház, mint a mi színjátszásunk. Volt mit okulnunk, tanulnunk. Nem utolsósorban pedig, mint minden hasonló jellegű látogatás, sokban erősítette ez is a két nép barátságát, kulturális kapcsolatait, egymásról való tudásunkat.

PÁLYI ANDRÁS

VÁSÁRHELYI MŰVÉSZPORTRÉK

KOVÁCS MÁRI

Hófehér kontyos, fekete szemű, törékeny nénike ül a városszéli Dohány utca egyik parasztháza előtt. Kovács Mária. Sokan ismerik Vásárhelyen. Művészek és művészetrajongók látogatják. Több mint ötven éve fest, több száz képe van szerteszét.

— Nem is tudom, merre vannak. Egyszer majd visszakerülnek, s talán mind együtt lesznek — mondja elgondolkozva, míg bevezet a kis szobába, hol harmincnégy éve lakik, s amelynek minden apró részletét viszontláttuk már képein. Az ajtót egy odavetett törülközővel, fakilinccsel, a virágcsokorral díszített ablakot, melyen átnézve kitárul Mári néni „birodalma". A csutkakúp és lucernaboglya, az istálló — hozzá támasztott létrával, a diófa, melyet minden évszakban megfestett már, a rózsabokrok, a kútgém az udvar közepén; és legkedvesebb témái: a vajalmafa és az orgonabokor. És a sok-sok felfűzött piros paprika.

A képek nem jönnek vissza, a művész nem magának fest. A „szétszóródott" képek finom pasztelljeiben sokan elgyönyörködnek.

Kovács Márit a naiv festők névsorában jegyzik, de ha kategorizálni kellene, valahol a „naiv" és a „hivatásos" művész közé helyezném. Augusztus 16-án volt nyolcvanhat éves.

— Nagyon szeretem ezt a várost, itt születtem a Csúcsban. A gyermekkori em-